

Utrikesutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029 (SRR 2/2025 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 23.5.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- understatssekreterare Pekka Puustinen, utrikesministeriet
- ekonomiplaneringschef Katja Bordi, utrikesministeriet
- biträdande avdelningschef Juha Pyykkö, utrikesministeriet
- biträdande avdelningschef Ramses Malaty, utrikesministeriet
- chef för påverkansarbete Tapio Laakso, Kyrkans utlandshjälp
- chef, stöd- och koordineringsenheten för internationellt bistånd Toni Jokinen, Finlands Röda Kors
- verksamhetsledare Helena Laukko, Finlands FN-förbund
- direktör Ilmari Nalbantoglu, Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingory.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inledning

(1) Anslagen under utrikesministeriets huvudtitel 24 minskar från 1,16 miljarder euro till 1,13 miljarder euro under ramperioden 2026—2029. De minskade anslagen beror på inbesparingarna enligt regeringsprogrammet och de ytterligare anpassningsåtgärder som vidtagits vid ramförhandlingarna 2025. I slutet av ramperioden beräknas utrikesförvaltningens andel utgöra 26 procent av anslagen, krishanteringens andel 7 procent, det internationella utvecklingssamarbetets andel 58 procent och de övriga utgifternas andel 9 procent.

Utlåtande UtUU 5/2025 rd

(2) Som ett led i balanseringen av de offentliga finanserna fattade regeringen vid ramförhandlingarna våren 2025 beslut om följande ytterligare anpassningsåtgärder inom utrikesförvaltningen:

- egentligt utvecklingssamarbete, anslaget minskas med 50 miljoner euro per år men så att besparingen inte riktas till inhemska frivilligorganisationer,
- från medlemsavgifter och finansiella bidrag görs ett avdrag av engångsnatur på 10 miljoner euro 2026,
- momentet Stöd till Ukraina ökas med 10 miljoner euro per år,
- för humanitär katastrofhjälp anvisas ett tillägg på 10 miljoner euro per år.

(3) Enligt uppgift kommer också en andel av det årliga sparbehovet på 130 miljoner euro inom statsförvaltningen att riktas till utrikesförvaltningen. Dessa besparingar ingår ännu inte i utrikesförvaltningens omkostnadsanslag, utan preciseras senare.

Omkostnader

(4) Enligt planen för de offentliga finanserna minskar utrikesförvaltningens omkostnader från 252 miljoner euro per år till 249 miljoner euro per år under ramperioden 2026—2029 när man ännu inte räknat med besparingarna inom statsförvaltningen. Fördelningen av produktivetsprogrammets besparingar vid utrikesministeriet specificeras i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2026.

(5) När det gäller beskickningarna betonar utrikesutskottet vikten av ett täckande och fungerande nätverk som på bred front främjar Finlands och finländarnas intressen inom olika sektorer av statsförvaltningen och samhället. Reparationerna av beskickningsfastigheter har fördröjts och det eftersatta underhållet har ökat. Utskottet betonar att det är viktigt att statens fastighetsegendom hålls i gott skick. Utskottet välkomnar den information som framkom vid sakkunnigutfrågningen om att utrikesministeriet i första hand strävar efter att beskickningsnätet inte berörs av statsförvaltningens besparingar. Det är viktigt att hålla fast vid detta mål.

(6) Samtidigt betonar utskottet att den föränderliga miljön kräver framförhållning, uppföljning, analys och flexibel resursanvändning av utrikesförvaltningen. När det gäller beskickningsnätet bör man överväga kostnadseffektiva lösningar som stöder samhällsekonomin och ta en titt också på de andra nordiska länderna. När beskickningsnätet ses över är det dessutom viktigt att bedöma hur nätverket på bästa möjliga sätt svarar mot den geopolitiska omställningen och de ökade behoven när det gäller utrikespolitiken och att skapa handelsekonomiska relationer.

(7) Finland är ordförande för EU:s Östersjöstrategi 2027–2028. Dessutom kandiderar Finland för att bli medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 2029—2030. Utskottet anser att det är viktigt att dessa ordförande- och medlemskap bereds och sköts väl och att de tilldelas tillräckliga resurser, så att möjligheterna att påverka kan utnyttjas maximalt.

Utlåtande UtUU 5/2025 rd

(8) Utskottet fick en redogörelse för arbetet med att effektivisera Finlands offentligt finansierade exportfrämjande verksamhet. Enligt utskottets uppgifter ska Business Finlands utrikesfunktioner överföras till utrikesförvaltningen före den 1 januari 2026. Därefter får företagen centraliserat tillgång till de tjänster som utrikesförvaltningen och Business Finland tillhandahåller utomlands. Budgetfinansieringen för Business Finlands utlandsnätverk har överförts till utrikesministeriets förvaltningsområde från ingången av 2025. Anslagen under momentet minskar från 20,98 miljoner euro 2026 till 20,39 miljoner euro 2027. Utrikesutskottet anser att det är viktigt att Team Finland-nätverket förnyas. Reformen har dock dragit ut på tiden och det viktigt att den snabbt kan genomföras för att främja Finlands handelsekonomiska relationer.

Utvecklingssamarbete

(9) Utrikesutskottet betonar utvecklingspolitikens betydelse som en del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet har behandlat utvecklingspolitiken ur ett bredare perspektiv och mer ingående i det betänkande som utskottet gav i december 2024 om redogörelsen för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete. Utskottet konstaterade i sitt betänkande att målet för utvecklingspolitiken också i fortsättningen, i enlighet med Finlands internationella förpliktelser, bör vara att utrota fattigdomen och minska ojämlikheten samt stärka hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Utskottet betonade också att utvecklingssamarbetet bör utgöra en förlängning av Finlands långsiktiga människorättspolitiska linje bland annat för att främja och försvara rättigheterna för kvinnor, flickor, personer med funktionsnedsättning, könsminoriteter och sexuella minoriteter samt andra personer i en särskilt utsatt ställning (UtUB 15/2024 rd)

(10) Det som sägs ovan är enligt utskottet ännu mer aktuellt nu när Förenta staternas riktlinjer enligt uppgift har börjat styra informationen hos frivilligorganisationer som främjar hållbar utveckling.

(11) Enligt planen för de offentliga finanserna ligger beloppet för Finlands offentliga utvecklingssamarbete år 2026 på sammanlagt 1,034 miljarder euro, vilket motsvarar cirka 0,34 procent av bruttonationalinkomsten. Andelen av bruttonationalprodukten beräknas sjunka till 0,32 procent under ramperioden.

(12) Som ett led i balanseringen av de offentliga finanserna föreslås att anslagen för det egentliga utvecklingssamarbetet som utrikesministeriet förvaltar minskas med 50 miljoner euro per år 2026—2029. Det är tredje gången anslagen för utvecklingssamarbete minskas under innevarande regeringsperiod. Den nya nedskärningen innebär att anslaget för egentligt utvecklingssamarbete är 474 miljoner euro 2026, 500 miljoner euro 2027 och 501 miljoner euro per år 2028 och 2029.

(13) Läget för utvecklingsfinansieringen är överlag mycket allvarligt när flera västländer gör betydande nedskärningar i sina medel för utvecklingssamarbete. De betydande nedskärningar som Förenta staterna har riktat mot det internationella biståndet drabbar särskilt det humanitära biståndet och de stater som har det sämst ställt. Också i Europa har flera stater och EU beslutat om stora besparingar i anslagen för utvecklingssamarbete.

Utlåtande UtUU 5/2025 rd

(14) Utskottet poängterar att det i en situation där anslagen minskar är ännu viktigare att Finland effektiviserar och driver sina utvecklingspolitiska mål såväl inom EU:s utvecklingspolitik som inom de internationella utvecklingsbankerna och FN-organen. För att målen för hållbar utveckling ska nås krävs ett starkt internationellt samarbete samt en stärkt bas för utvecklingsfinansieringen också genom nya partner. Det är viktigt att finanssektorn förnyas kontrollerat och strategiskt och att andelen nya finansieringsformer ökar, inklusive privat finansiering. Utskottet har betonat behovet av närmare samarbete också i sitt betänkande om redogörelsen för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete (UtUB 15/2024 rd) och i sitt utlåtande om redogörelsen för hållbar utveckling (UtUU 1/2025 rd).

(15) I fråga om utvecklingsfinansieringen fäster utskottet vikt vid skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Orpo om att Finland historiskt sett har försökt nå den nivå på 0,7 procent av bruttonationalinkomsten för utvecklingsfinansieringen som FN rekommenderar, men att målet dessvärre inte har nåtts.

(16) Det är viktigt att de tidigare besluten om besparingar i Finlands anslag för utvecklingssamarbete fullföljs med hänsyn till Finlands internationella avtal och förpliktelser. Det är också viktigt att fästa uppmärksamhet vid att nedskärningarna inte äventyrar de projekt som kommit väl igång inom Finlands prioriterade områden för utvecklingssamarbetet, såsom utbildningssektorn. Å andra sidan påpekar utskottet att fördelningen av nedskärningarna försvåras av att den andel av anslagen som inte binds upp och som besparingarna kan riktas till är relativt liten. För att få en helhetsbild av följderna av ändringarna i anslagen anser utskottet att det är motiverat att utrikesministeriet bereder en rapport om vilka konkreta konsekvenser den minskade utvecklingsfinansieringen har för Finlands utvecklingssamarbete.

(17) Utskottet fäster särskild uppmärksamhet vid de finländska frivilligorganisationernas viktiga roll när det gäller att uppnå målen för Finlands utvecklingssamarbete. Det är bra att frivilligorganisationernas roll identifieras och att stödet till dem utesluts från ytterligare sparåtgärder. Undersökningar visar att stödet till de finländska organisationerna mycket väl riktas till de mest sårbara samhällena i de minst utvecklade länderna. Också det utbildnings- och informationsarbete som organisationerna utför är viktigt.

(18) Ukraina är den största stödmottagaren i Finlands utvecklingssamarbete under regeringsperioden. Under momentet för stöd till Ukraina föreslås ett årligt anslag på cirka 57 miljoner euro 2026—2027, och ungefär 58 miljoner euro per år 2028—2029. I rambeslutet för 2025 anvisas under momentet ett årligt tillägg på 10 miljoner euro. I det föregående rambeslutet riktades en årlig minskning på 10,1 miljoner euro till följd av överföringen av finansiering till Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD). Kapitalökningen har från EBRD:s sida bundits vid fortsatt stöd till Ukraina under kriget och finansiering av återuppbyggnaden av Ukraina.

(19) Utskottet fäster uppmärksamhet vid att den globala humanitära krisen fördjupas. Sakkunniga har påpekat att den globala humanitära krisen är ytterst allvarlig och att finansieringen är på en ohållbar nivå i förhållande till behovet av hjälp. Enligt FN:s uppskattningar är 305 miljoner människor runt om i världen i akut behov av humanitärt bistånd och humanitärt skydd. I planen för de offentliga finanserna riktas 55 miljoner euro till humanitärt bistånd under momentet för egentligt utvecklingssamarbete. Anslagen för humanitärt bistånd under momentet Stöd till Ukrai-

Utlåtande UtUU 5/2025 rd

na uppgår till minst 20 miljoner euro 2026. Dessutom inrättas i enlighet med rambeslutet ett nytt moment 24.90.67 för humanitär katastrofhjälp, under vilket det årligen budgeteras ett tilläggsanslag på 10 miljoner euro.

(20) Utskottet betonar vikten av humanitärt bistånd som en del av utvecklingssamarbetet och anser det vara viktigt att fokus ligger på att hjälpa de mest utsatta. Finland bör ha beredskap att vid behov höja finansieringsnivån för humanitärt bistånd.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.5.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd
vice ordförande Sofia Vikman saml
medlem Eva Biaudet sv
medlem Pekka Haavisto gröna
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Vilhelm Junnila saf
medlem Antti Kaikkonen cent
medlem Jenna Simula saf
medlem Ville Skinnari sd
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Sanna Antikainen saf
ersättare Ville Kaunisto saml
ersättare Jukka Kopra saml
ersättare Tuula Väättäinen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.

Utlåtande UtUU 5/2025 rd
Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringen Orpo har genomfört historiskt stora nedskärningar i utvecklingssamarbetet och dessutom gått in för ett paradigmskifte där fokus inom utvecklingssamarbetet inte längre ligger på att eliminera fattigdomen och ojämlikheten i världen. Utvecklingssamarbetet blir allt starkare kopplat till de finländska företagens exportmöjligheter. Finlands utrikespolitiska handlingsutrymme och betydelse särskilt i länderna i den så kallade globala södern minskar när regeringen för tredje gången, i ett oroligt världspolitiskt läge, riktar besparingar till utvecklingssamarbetet. När många andra länder också samtidigt genomför stora nedskärningar i finansieringen av utvecklingssamarbetet får det katastrofala spridningseffekter för de befolkningsgrupper och länder som är mest utsatta. I och med de nya nedskärningarna är det sannolikt att Finland blir tvunget att avsäga sig sina internationella åtaganden som i praktiken har upprätthållit den regelbaserade och multilaterala verksamheten. Detta strider mot Finlands utrikespolitiska linje.

Anslagen under utrikesministeriets huvudtitel minskar från 1,16 miljarder euro till 1,13 miljarder euro under ramperioden 2026–2029. Vi kan inte acceptera nedskärningarna i utrikesministeriets förvaltningsområde och inte heller de stora nedskärningarna i det egentliga utvecklingssamarbetet. Det är bra att notera att organisationernas utvecklingssamarbete enligt regeringens proposition förblir på nuvarande nivå, det vill säga nästan 90 miljoner euro. I praktiken ökar anslagen ändå inte som helhet, eftersom ökningen på 10 miljoner euro är en överföring från dispositionsplanen för humanitärt bistånd. Dessutom lider många mindre organisationer fortfarande av regeringens nedskärningar i utvecklingssamarbetet.

I det rådande världspolitiska läget borde regeringens hållning vara en helt annat och Finland borde ta det globala ansvaret på allvar i det osäkra världspolitiska läget. Vår utvecklingspolitik måste vara kontinuerlig och följdriktig. Ett förmöget land som Finland måste stödja en hållbar utveckling också på andra håll så att ingen lämnas åt sitt öde. Detta globala ansvar bör återspeglas bland annat i en betydande anslagsökning (10 miljoner euro) för humanitärt bistånd i Gaza.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.5.2025

Veronika Honkasalo vänst

Utlåtande UtUU 5/2025 rd
Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Statsrådet har som ett led i balanseringen av de offentliga finanserna vid ramförhandlingarna våren 2025 beslutat om följande ytterligare anpassningsåtgärder inom utrikesförvaltningen:

- Anslaget för egentligt utvecklingssamarbete minskas med 50 miljoner euro per år men så att besparingen inte riktas till inhemska frivilligorganisationer.
- Från medlemsavgifter och finansiella bidrag görs ett avdrag av engångsnatur på 10 miljoner euro 2026.
- Momentet Stöd till Ukraina ökas med 10 miljoner euro per år.
- För humanitär katastrofhjälp anvisas ett tillägg på 10 miljoner euro per år.

Nedskärningar i utvecklingssamarbetet

Vi ser det som beklagligt att regeringen föreslår ytterligare nedskärningar i det egentliga utvecklingssamarbetet. Vi påpekar att det redan är den tredje nedskärningen som görs i anslagen i fråga under innevarande regeringsperiod.

Utvecklingen går i helt fel riktning och gör att det blir allt svårare för Finland att uppnå den nivå på 0,7 procent av bruttonationalinkomsten för utvecklingsfinansieringen som FN rekommenderar. Finlands offentliga utvecklingssamarbete beräknas sjunka till 0,32 procent av bruttonationalinkomsten under ramperioden.

Med beaktande av det allt sämre humanitära läget i Gaza föreslår vi ett årligt tilläggsanslag på 10 miljoner euro till det humanitära biståndet som en del av det egentliga utvecklingssamarbetet. Detta utöver det årliga tilläggsanslag på 10 miljoner euro som statsrådet föreslår för humanitär katastrofhjälp.

Finlands beskickningar

När det gäller beskickningarna betonar utrikesutskottet i sitt utlåtande vikten av ett täckande och fungerande nätverk som på bred front främjar Finlands och finländarnas intressen inom olika sektorer av statsförvaltningen och samhället. Utskottet inskräpper också att den föränderliga miljön kräver framförhållning, uppföljning, analys och flexibel resursanvändning av utrikesförvaltningen.

Vi som undertecknat denna avvikande mening påpekar att när beskickningsnätverket ses över är det också viktigt att bedöma hur nätverket på bästa möjliga sätt svarar mot den geopolitiska omställningen och de ökade behoven när det gäller utrikespolitiken och nya handelsekonomiska relationer.

Utlåtande UtUU 5/2025 rd
Avvikande mening 2

Reformen av nätverket Team Finland

Utrikesutskottet fäster i sitt utlåtande vikt vid utvecklingen av Finlands exportfrämjande verksamhet och att Business Finlands utrikesfunktioner integreras i utrikesförvaltningen före den 1 januari 2026. Syftet med reformen är att företagen i fortsättningen centraliserat får tillgång till de tjänster som utrikesförvaltningen och Business Finland tillhandahåller utomlands.

Vi anser att det är viktigt att Team Finland-nätverket förnyas, men ser det som beklagligt att det faktum att reformen dragit ut på tiden redan har påverkat främjandet av Finlands handelsekonomiska relationer.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.5.2025

Johannes Koskinen sd
Ville Skinnari sd
Tytti Tuppurainen sd
Pekka Haavisto gröna